

De Saamwerker

Orgaan van de bond
van Christelijke
Gereformeerde
Mannenverenigingen
in Nederland

82ste jaargang
december 2025

Mannenbond
CGK

4

PAGINA IN DIT NUMMER:

2	Van de voorzitter
3	Ontzorgd - Openingswoord voor de bondsdag
5	Bijbelstudie Hooglied 5
9	Studie over de Nederlandse Geloofsbelijdenis (2)
13	Verslag mannenbondsdag
14	Nieuws uit Nunspeet
15	De tijd gewogen en geduid
21	Brief aan Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander
22	Brief aan Zijne Excellentie Minister-president D. Schoof
23	Jaarverslag 2024/2025 Chr. Geref. Mannenbond
25	Boekbespreking
26	Themadagen 2026
27	Overlijden br. Sander Johan Roos

Colofon

Uitgave van de Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen in Nederland

Internet: www.mannenbond-cgk.nl

Versijnt 4x per jaar

Volgende uitgave D.V. maart 2026

Commissie van redactie

P van der Lede, Nunspeet
ds. C.J. Droger, Vlaardingen

Redactieadres

P van der Lede
Dreeslaan 26
8072 XP Nunspeet
telefoon: 0645-453710
e-mail: info@mannenbond-cgk.nl

Secretariaat

P van der Lede
Dreeslaan 26
8072 XP Nunspeet
telefoon: 0645-453710
e-mail: administratie@mannenbond-cgk.nl
(voor boekrecensies, ledenadministratie e.d.)

Abonnement

Leden € 20,- per jaar
Niet-leden € 25,- per jaar
Losse nummers € 7,50 per exemplaar
Postgiro NL23INGB0000992401 t.n.v.
Bond van Chr. Geref. M.V. te Veenendaal

© Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen in Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of uitgezonden, hetzij elektronisch, mechanisch door middel van fotokopie, microfilm, opname of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht.

Van de voorzitter

Het is met enige weemoed dat ik deze bijdrage voor ons bondsblad schrijf. Het zal namelijk de laatste keer zijn dat u *De Saamwerker* in deze vorm in handen krijgt. Na zorgvuldige overwegingen heeft het bestuur van de mannenbond besloten om ons vertrouwde en geliefde blad voortaan alleen digitaal te gaan uitgeven. De kosten voor de verspreiding ervan werden dermate hoog dat alleen een forse contributie-verhoging ons uit de problemen had kunnen redden. Omdat het bestuur dat niet verantwoord leek, zijn wij tot dit besluit gekomen. Bij raadpleging van de verenigingen bleek ons voorstel breed gesteund te worden.

Een woord van dank is op zijn plaats voor de drukker die jarenlang ons mooie blad heeft vormgegeven en gedrukt. De samenwerking met hem was perfect en daar zijn wij hem dankbaar voor.

Wij hopen dat ons bondsblad in de toekomst niet minder gebruikt zal gaan worden. Het zal geregeld blijven verschijnen en u aangereikt worden. Wij blijven proberen waardevolle Schriftstudies aan u door te geven die u op de mannenvereniging of voor uzelf kunt gebruiken.

Wat zal de zegen geweest zijn in al de jaren waarin ons bondsblad verscheen? Dat weet God en wellicht kunt u er ook over meepraten. Wij hopen en bidden dat God ook in de toekomst, ook al komt *De Saamwerker* op een andere manier naar u toe, Zijn zegen zal blijven verbinden aan het werk van de schrijvers en aan het bestuderen van Zijn Woord door de broeders van de mannenverenigingen.

Een liefdevolle groet, broeders!
Ds. C.J. Droger

Ontzorgd

Openingswoord voor de bondsdag van 1 november 2025 n.a.v. 1 Petrus 5:7

Wringende handen

Ik kan mij niet voorstellen dat er vanmorgen iemand over de drempel van dit kerkgebouw is gestapt of nu aan het meekijken is naar deze samenkomst die geen zorgen heeft. Wij hebben ze allemaal. De een meer, de ander minder, maar wij hebben er allemaal mee te kampen en om te gaan. Het leven is niet gemakkelijk. Het is bij tijden zelfs heel erg ingewikkeld.

Er zullen er onder u zijn die zorgen hebben in verband met een zorgwekkende of tanende gezondheid. Anderen hebben misschien te kampen met zorgen in verband met hun partner of met een van hun kinderen of kleinkinderen. Wie van ons heeft er geen zorgen over de toekomst van ons land en over de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in Nederland en in de ons omringende wereld?

Heel veel zorgen baart ons allemaal de toekomst van ons kerkverband. Staan wij aan de vooravond van een scheuring of is die zich al onder ons aan het voltrekken? Wordt het vandaag misschien de laatste bondsdag die wij kunnen houden? Je kunt er wakker van liggen en uren over praten. Je wordt soms moe van de gedachten die door je hoofd heen spoken en die je niet stil kunt zetten.

Er komt op dit moment heel veel op ons af. In ons persoonlijk leven, in ons kerkelijk leven, in het maatschappelijke en politieke leven. Gaat het ergens nog wel goed? Is niet alles op drift en in verwarring? Leven wij niet in een wereld vol chaos en

Ds. C.J. Droger

onzekerheid? Het lijkt wel alsof de duizend jaar lang vastgeketende satan door God is losgelaten om zijn laatste verschrikkelijke werk te doen voordat de Heere Jezus terugkomt. Of lijkt het er niet op, maar is het zo? Wie zal het zeggen...

In deze situatie die we allemaal aan den lijve ondervinden en waar we allemaal op de een of andere manier gebukt onder gaan, komt God vanmorgen tot ons vanuit Zijn Woord. Hij laat Petrus tegen ons zeggen: 'Werp al uw zorgen op Hem, want Hij zorgt voor u'.

Werpende handen

Wij stellen vast dat er in de tijd waarin Petrus zijn brief schreef ook al zorgen waren. De christenen aan wie hij schreef, hadden het niet breed. Om hun christen-zijn moesten ze heel wat incasseren en inleveren. Petrus bemoedigt hen door hen erop te wijzen dat zij al hun zorgen op God mogen werpen. Hoort u dat? Al hun zorgen. Zij hoeven niets achter te houden. Zij mogen al hun zorgen uit handen geven. En dan dat 'werpen'. Daar heb ik altijd een apart gevoel bij. Waarom staat hier niet: Leg al uw zorgen bij God neer? Of: Draag al uw zorgen aan God op? Ik hoor in deze tekst altijd iets van de moeite die het heeft en geeft om dit te doen. Werpen is een krachtig handeling. Daar is inspanning voor nodig. Nu, voor dit werpen zeker. Wij geven onze zorgen niet zo gemakkelijk uit handen. Wij denken vaak dat wij het zelf kunnen oplossen of eronder kunnen uithouden. Wij menen vaak dat wij zo dapper zijn en vol moed. Petrus dacht dat ooit ook. Hij

is er hardhandig achter gebracht dat hij helemaal niets voorstelde buiten de kracht en de nabijheid van God. Daarom brengt hij deze woorden onder onze aandacht. Geef alles uit handen schrijft hij ook aan ons. Alles waarvan je wakker ligt, alles waar je niet uitkomt, alles wat je dwarszit, alles wat je zelf niet recht kunt breien, alles wat jijzelf niet kunt verbeteren. Weg ermee, uit handen ermee!

In de Statenvertaling staat hier in plaats van 'zorgen' 'bekommernis'. Dat zegt genoeg over die zorgen. Ze bekommeren ons. Soms is het alleen maar kommer en kwel. Je kunt soms nauwelijks of niet meer verder. Je staat met lege handen. Met een leeg hart. En geloven lukt bijna niet meer...

Maar dan lees ik hier opeens waar we met onze zorgen terecht kunnen. We hoeven ze niet in het luchtledige te werpen. Ook niet in een denkbeeldige zee of in een denkbeeldig ravijn. Petrus schrijft dat wij onze zorgen op Gód mogen werpen. Op wat van God? Op Zijn schouders? In zijn open armen? Op Zijn wijde schoot? Wie zal het zeggen. Wij mogen al onze zorgen bij en op Hem deponeren. Er helemaal afstand van doen en nemen. En dan al onze zorgen ook bij God laten. Ook weer zo'n probleem. Hoe vaak vertellen wij Hem onze zorgen niet en nemen wij ze toch weer mee? Dat was dan geen goede uitwerp...

Zorgende handen

Waarom mogen wij alles uit handen geven? Dat staat aan het slot van onze tekst. Wij hebben een God die zorgt. Wij hebben een God die in onze zorgen ons wil geven wat wij nodig hebben. Soms neemt Hij een bepaalde zorg weg. Wat zijn wij dan dankbaar en verheugd. Vaak blijft een bepaalde zorg bestaan en doorgaan. Hij maakt ons er klein onder en biddend afhankelijk van

Hem. Soms geeft Hij een wonderbaarlijke ondersteuning als ons leven door grote zorgen wordt getekend. Een kracht dat Hij heeft! En rijk bemoedigen en vertroosten dat Hij kan! Dat doet niemand Hem voor en na. Wat kan Hij rijk troosten vanuit Zijn Woord en door Zijn Geest. Wat kan Hij in Zijn voorzienige leiding wonderlijke dingen laten gebeuren. En met hoeveel liefde, trouw en geduld biedt Hij Zijn Vaderlijke zorg. Het is echt waar wat er in Psalm 103 staat: 'Zoals een vader zich ontfermt over zijn kinderen, zo ontfermt de HEERE zich over wie Hem vrezen'. Een liefdevollere zorg als die van God is niet voor handen.

Doorboorde handen

Hier zitten en staan wij met onze zorgen. Wat moeten wij ermee? God houdt het ons in deze tekst voor. Wij mogen al onze zorgen op Hem werpen. En Hij belooft: 'Ik zorg voor u'. Onvoltooid tegenwoordige tijd. Niet afhankelijk van hoe goed wij het doen. Hier belooft God ongereserveerd en ongelimiteerd Zijn Vaderlijke zorg. Laten wij het dan daarvan verwachten. Laten wij elke dag deze zorg over ons leven en het leven om ons heen inroepen. En laten wij niet vergeten wat deze zorg heeft gekost. Ooit wierp Christus Zijn zorgen op Zijn Vader en vond Hij geen gehoor. Toen stond en was Hij echt alleen. Niemand keek naar Hem om, zelfs Zijn eigen Vader niet. Door Zijn doorboorde handen verwierf Hij verzoening voor zondaren en dat God kan instaan voor en doorgaan met Zijn kinderen.

Wie dit mag geloven, raakt ontzorgd. Heilig ontzorgd. Die raakt alles kwijt in en aan God. En voelt zich gedragen en geholpen. En weet: het beste komt nog. Straks geen zorgen meer, van wat voor aard en diepte ook. Eeuwige vreugde. Eeuwige heerlijkheid. Eeuwig delen in de liefdevolle zorg van God.

Hooglied 5

De vraag van de dochters van Jeruzalem
Hoofdstuk 6 begint met een vraag. Een vraag die tot twee keer toe klinkt. 'Waarheen is uw Liefste gegaan, o, allermooiste onder de vrouwen? Waarheen heeft uw Liefste Zich gewend, opdat wij Hem met u zoeken?' Met andere woorden, *Waar is de Bruidegom?* De achtergrond van deze vraag is te lezen in hoofdstuk 5. Daar zien we hoe de bruid onverschillig op bed is blijven liggen toen de bruidegom voor haar deur stond. Ze wilde de deur niet voor hem opendoen. Toen ze uiteindelijk toch ging kijken was de bruidegom verdwenen. In haar zorgeloosheid is ze de bruidegom kwijtgeraakt. Ze is hem gaan zoeken maar heeft hem niet gevonden. In een ontmoeting met de dochters van Jeruzalem heeft ze haar verlangen naar de bruidegom bekendgemaakt. Ze heeft de bruidegom van top tot teen beschreven. Heel zijn schoonheid heeft ze getekend. Alles aan hem is geheel en al begeerlijk.

De dochters van Jeruzalem hebben naar de bruid geluisterd. Haar woorden hebben hun hart geraakt. Ze willen niet alleen helpen zoeken naar de bruidegom, ze willen hem ook leren kennen. Door de woorden van de bruid is hun belangstelling voor hem gewekt. Ze zeggen nog niet dat hij ook hun bruidegom is, maar toch is er een hartelijk verlangen naar hem. We zien dat de woorden van de bruid vrucht dragen. Ze was haar bruidegom kwijt, haar liefste en terwijl ze hem zocht heeft ze hem getekend, getuigend van zijn schoonheid.

ds. M.J. van Keulen

Hier mogen we lijn doortrekken naar de gemeente. Naar Gods kinderen die getuigen van de schoonheid en heerlijkheid van hun Koning, de Heere Jezus Christus. Spreken van de grote daden van God. Getuigen van Zijn verlossingswerk, van de ene Naam die gegeven is onder de hemel en op aarde waardoor een mens zalig kan worden. Spreken over Hem omdat Hij het waard is. Het gaat om Hem, om Zijn eer en heilige Naam. Wat een voorrecht wanneer we zo medereizigers vinden onderweg naar Gods heerlijkheid. Mensen die in hun hart geraakt worden en verlangen om deze Bruidegom te leren kennen en Hem in geloof te volgen.

Dat dit de vrucht van de prediking van de gekruisigde en opgestane Christus mag zijn, van het getuigenis uit de mond van een kind van God. Dat zondaren naar Hem gaan vragen. Dat ze ontdekken dat ze Hem missen in hun leven. 'Waarheen is uw Liefste gegaan, o, allermooiste onder de vrouwen?' De dochters van Jeruzalem noemen de bruid nog steeds de allermooiste onder de vrouwen. Niet om wat ze zelf zegt of om wie ze zelf is. In zichzelf is de bruid zondig en onrechtvaardig. Vanwege de bruidegom is zij mooi en volmaakt. Zo heeft Hij haar beschreven. Zo is de gemeente van Christus, en een kind van God ook niet mooi in zichzelf maar zondig en schuldig. De Bruidskerk van Christus bestaat niet uit mensen die beter of waardiger zijn dan anderen. Laten we voor zulke hoogmoed gespaard blijven. Maar toch is ze de

allermooiste omdat ze bij Christus hoort. Zijn glorie omringt haar en Zijn majesteit omstraalt haar. Vervult van de Heilige Geest mag de gemeente, mag een kind van God beelddrager van Christus zijn.

Het antwoord van de bruid

Waar de bruid toch eerst zoekende was naar de bruidegom geeft ze hier zelf antwoord. 'Mijn Liefste is afgedaald naar Zijn tuin, naar de bedden met specerijen, om in de tuinen te weiden en lelies te verzamelen'. Dit komt wat merkwaardig over. Eerst was ze de Bruidgom kwijt en nu weet ze toch waar hij is. Opeens weet ze het weer en weet ze waar ze Hem kan vinden. De vraag van de dochters van Jeruzalem heeft haar ogen geopend. Ze was in verwarring en is nu weer bij zinnen gekomen. Door de omstandigheden was ze het kwijt maar nu weet ze weer waar de Bruidgom is.

Mijn Liefste is afgedaald naar Zijn tuin. De tuin is het beeld van de gemeente. Christus bevindt zich in Zijn gemeente. Daar is Hij te zoeken en te vinden. Daar werkt Hij door Zijn Woord en Geest. Hier zien we een lijn naar Openbaring 1 waar Johannes de verhoogde Christus ziet tussen de zeven kandelaren. De zeven kandelaren die symbool staan voor de zeven gemeenten van Klein Azië. In het getal zeven zien we ook de volheid van Gods kerk op aarde. Christus staat midden tussen de gemeenten. Hij is naar Zijn tuin gegaan, de gemeente is dus Zijn gemeente, Zijn Kerk. Daar is Hij naar de bedden met specerijen afgedaald. Eerder in hoofdstuk 4 hebben we gehoord wat voor specerijen zich daar zoal bevonden: *nardus en saffraan, kalmoes en kaneel, met allerlei wierookbomen, mirre en aloë, met een geur van allerlei specerijen*. Wat is het heerlijk voor een tuinman wanneer

hij de kruiden in zijn tuin ziet opschieten. Het zaad is gezaaid in de aarde, het schiet wortel, begint te groeien en draagt vrucht. Zo is Christus in Zijn gemeente en vindt hij vreugde als het zaad van het Woord gezaaid wordt, in goede aarde valt, opkomt en vervolgens vrucht draagt.

De bedden met specerijen is het beeld van de Kerk van Christus zoals die in de wereld zichtbaar wordt. De specerijen die de geur van Christus verspreiden. Daar waar de Heilige Geest in het hart werkt door geloof en bekering en waar je door een waar geloof in Christus wordt ingelijfd, kan niet anders dan dat er goede vruchten voortgebracht worden. Aan de boom herkent men immers de vruchten. Als dat niet zo is, als mensen niet kunnen zien dat we Christus liefhebben moeten we ons afvragen of we wel goede ranken zijn en geen dode ranken. Want dode ranken worden afgehouden en in het vuur geworpen.

De Bruidgom is naar de bedden met specerijen gegaan om in de tuinen te weiden. Het weiden van de tuinen gaat gepaard met enten, snoeien, planten en sproeien. Daar werkt Christus door zijn Woord en Geest. Zo weidt Hij de Zijnen als de Goede Herder die de schapen weidt. Om ze te voeden, veilig te leiden en te geven wat ze nodig hebben. Zo werkt de Heere ook vandaag nog in de tuin van Zijn Kerk, in Zijn kinderen opdat zij vrucht dragen. Dat geeft Hem vreugde.

De Bruidgom is in Zijn tuin afgedaald naar de bedden met specerijen, om in de tuinen te weiden en lelies te verzamelen. Het verzamelen van lelies is het beeld van Gods kerk die bijeen vergaderd wordt door Gods Woord en Geest. Mensen die

van nature doornen en distels zijn worden veranderd in lelies. De lelies worden verzameld door ze bijeen te brengen, weg uit het doornenveld van de wereld en geplant in het Koninkrijk van God. Zo verzamelt de Heere als een hen die haar kuikens bijeenbrengt onder haar vleugels.

Om lelies te verzamelen moet Hij diep bukken. Is Hij nedergedaald, door het stof gegaan, het heeft Hem bloed, zweet en tranen gekost. Hij heeft een doornenkroon gedragen en is gekruisigd. Dat heeft Hij gedaan om zondaren zalig te maken en hen te verzamelen als lelies. Opdat zij niet verloren gaan, maar eeuwig leven hebben.

Het hart van de bruid

De bruid spreek in vers 3 als het ware een belijdenis uit. 'Ik ben van mijn Liefste en mijn Liefste is van mij, Hij Die te midden van de lelies weidt'. Ze is er zeker van dat Hij haar Bruidgom is. Er klinkt blijdschap in haar woorden door. Blijdschap dat ze Hem gevonden heeft. De bruid gebruikt hier de overtreffende trap; mijn Liefste, zegt ze. Daarmee zegt ze; er is niets en niemand die ze liever heeft dan haar Bruidgom. We komen deze liefdesuitroep drie keer tegen in Hooglied. Dat gebeurt iedere keer nadat de bruid een ontmoeting heeft gehad met de Bruidgom. De ontmoeting met de Heere geeft zekerheid. Dan ben je niet tevreden met één ontmoeting. Een man en vrouw die veel van elkaar houden zijn ook niet tevreden met één kus of één omhelzing per jaar. Die willen bij elkaar zijn om elkaar lief te hebben.

Zo is het ook met de liefde tussen de Bruidgom en de bruid, Christus en zijn gemeente. Wie Christus lief heeft zoekt gemeenschap met Hem. Die verlangt naar

de verborgen omgang met de Heere elke dag weer. Waar die liefdesgemeenschap verdwijnt verschaalt het geloofsleven en raak je elkaar kwijt.

De bruid belijdt dat zij het eigendom van de Bruidgom is. Kan u dat ook zeggen? Of met de woorden van zondag 1 van de HC; *Dat ik voor altijd en helemaal met lichaam en ziel het eigendom van de Heere Jezus ben en niet meer voor mijzelf leef*. Wie dat mag belijden heeft ontdekt dat er buiten de Heere Jezus Christus geen zaligheid is. Die heeft Hem lief om wie Hij is. Je hebt ook mensen die Jezus volgen om wat Hij geeft, die willen alleen ontvangen, bijvoorbeeld gezondheid, brood, geluk. Het gaat hen niet om Jezus zelf. Ze willen er zelf beter van worden. We kunnen denken aan Judas die Jezus volgde maar toen hij merkte dat er geen voordeel in zat, verraadde hij Jezus voor 30 zilverstukken.

Er wordt nog wel eens gezegd; ik geloof om in de hemel te komen. Dan ga je voorbij aan wie Christus is. Om Zijn Middelaarswerk, Zijn verlossing en genade. Dan hoop je iets via Hem te bereiken. Heb Jezus toch lief om wie Hij voor u wil zijn. Om wat Hij heeft gedaan. Hij is de Christus. Alleen wie in Hem gelooft zal staande blijven in het gericht, Hij is het enige houvast in leven en in sterven. Het gaat om Hem en Hem alleen. Want eenieder die in Hem gelooft zal niet verloren gaan maar heeft eeuwig leven. De Bruidgom antwoordt met heel beeldende taal over de bruid. Woorden die worden beaamd door de dochters van Jeruzalem. Niemand is als zij. Wat heerlijk wanneer de Bruidgom dat over Zijn bruid zegt.

Gespreksvragen

1. De bruid getuigt van haar bruidegom. Op welke wijze getuigt u van de Heere Jezus Christus? Ziet u ook dat uw woorden vrucht mogen dragen?
2. Op welke wijze bent u beelddrager van Christus? Lees hierbij Galaten 5. Waar schiet u nog vaak tekort als beelddrager van Christus? Hoe komt dit?
3. Christus is afgedaald naar Zijn tuin. Hoe zijn deze woorden in vervulling gegaan? Wat betekent dit voor ons vandaag de dag?
4. Lees Johannes 15: 1-6. Welke les kunt u voor uzelf hieruit trekken?
5. Wat zien wij ervan dat God ook vandaag Zijn lelies, Zijn kerk bijeen vergaderd?
6. Waar zoekt u de Heere Jezus Christus?

Studie over de Nederlandse Geloofsbelijdenis (2)

NGB artikel 5, over het gezag van de Heilige Schrift

Wij hebben allemaal te maken met gezag. Er is het gezag van ouders in het gezin, van leerkrachten en docenten op scholen, van de overheid over de burgers, van deskundigen die in een bepaald veld van wetenschap of techniek gespecialiseerd zijn. We nemen aan wat zij zeggen, we geloven hen op hun woord of onderwerpen ons aan hun gezag. Gezag is autoriteit. Het kan betwist worden, het kan ook bevestigd worden.

Wat van personen geldt, geldt ook van de Heilige Schrift. Het gezag van de Schrift hangt af van de Persoon Die haar aan ons gegeven heeft, namelijk God, en specifiek de Heilige Geest. Daarom is de Schrift hetzelfde als het Woord van God. We horen in de Bijbel de stem van de levende God.

De canon

De artikelen 3 t/m7 gaan over de Heilige Schrift. Dat laat al zien hoe belangrijk dit onderwerp is. In de voorgaande twee artikelen is beleden dat de Bijbel geïnspireerd (ingegeven) is door de Heilige Geest. Heilige mannen van God, gedreven door de Heilige Geest, hebben gesproken. Hun getuigenis is schriftelijk vastgelegd en vormen samen de ene Bijbel. We spreken van de Schriften (meervoud) en van de (ene) Schrift.

De Bijbel bestaat in totaal uit 66 boeken, 39 van het Oude Testament en 27 van het Nieuwe Testament. Al deze boeken en

ds. J.W. Wüllschleger

deze boeken alleen vormen de canon.

Een canon (met nadruk op de eerste lettergreep) is oorspronkelijk een meetlat. Later krijgt het ook de betekenis van een lijst of catalogus. De canon van de Bijbel is de lijst van deze 66 boeken. Daar vallen de zogenaamde apocriefe boeken buiten. In de Rooms-Katholieke Kerk worden die er wel toe gerekend.

Wij ontvangen

De kerk ontvangt deze boeken als zodanig. Let op het ontvangen. De kerk verklaart deze boeken dus niet tot heilig en canoniek. De kerk verleent hen deze status niet. Zij hebben die, los van enige andere menselijke autoriteit. Wij ontvangen ze. Dit is heel kernachtig weergegeven. De kerk zegt als het ware 'amen' op deze boeken. Bij ontvangers is er ook een gever. God is de Gever, en wij ontvangen deze boeken met dankbaarheid.

Het doel van de Schriften

Deze boeken zijn ons gegeven om ons geloof ernaar te reguleren (richten), daarop te funderen en daarmee te bevestigen. Dat is het doel ervan. Om het te zeggen met de woorden van de Heilige Schrift: *Heel de Schrift is door God ingegeven en is nuttig om daarmee te onderwijzen, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de rechtvaardigheid, opdat de mens die God toebehoort, volmaakt zou zijn, tot elk goed werk volkomen toegerust*, 2 Timotheüs 3:16,17.

Vergelijk het met de Big Ben in Londen. Deze klok geeft exact de juiste tijd aan. Je

kunt je horloge erop gelijkzetten. Elk uur worden via de BBC de klokslagen uitgezonden, zodat iedereen in het hele land weet hoe laat het is. Dit gebeurde zelfs toen in de Tweede Wereldoorlog de bommen op de hoofdstad neerkwamen. Bij nacht en ontij kun je erop aan. Is dat niet een treffend beeld voor het Woord van God?

Dit alles laat wel zien hoe groot gezag deze Schriften hebben. Onze ziel en zaligheid hangen ervan af. Als het niet waar is wat er staat, dan geloof ik tevergeefs. Maar als het allemaal waar is – en wij geloven zonder enige twijfel dat dat zo is – dan bezitten we een kostbare schat in dit Woord van God. Deze schat is meer waard dan alle goud en zilver in deze wereld en dan alles wat deze wereld ons kan bieden. Je zult er nooit bedrogen mee uitkomen. Wij geloven tegen alle tegenstemmen en tegen de tijdgeest in.

Schriftkritiek

Het gezag van de Heilige Schrift heeft heel lang niet ter discussie gestaan. Maar in de 18e eeuw kwam hierin verandering. Onder invloed van het rationalisme, de Verlichting, ging men de menselijke rede verheffen boven de goddelijke openbaring. Gods Woord werd onderworpen aan onze kritiek. De Schriftkritiek kwam op. De Bijbel werd gezien als een verzameling van menselijke geschriften, waar van alles op was aan te merken. De Schriftkritiek heeft met name in de 19e eeuw veel kwaad gedaan. Als de Bijbel slechts een menselijk boek is, waarom zou ik dan geloven? Het modernisme overspoelde de kerken. De resultaten hiervan werden in de 20e eeuw zichtbaar. Mensen haakten af van de kerk, kerken liepen leeg. Het volk raakte ontkerkend.

Het rationalisme beschouwde de menselijke rede als normatief. Het was de bron waaraan

alle dingen, ook de Schrift, getoetst moesten worden. Men stelde al zijn vertrouwen op onze menselijke vermogens. Hierin kwam echter in de 20e eeuw geleidelijk verandering. Het vooruitgangsgeloof van de 19e eeuw kreeg een knak door de wereldoorlogen. De ontwikkeling van wetenschap en techniek bleken niet een vooruitgang. Zij brachten geen verbetering van de mensheid. De wereld leek onmenselijker geworden dan ooit.

Nieuwe hermeneutiek

Als reactie op het modernisme volgde het postmodernisme. Letterlijk betekent dit: wat na het modernisme komt. Inhoudelijk zegt die term nog niets. In de praktijk betekende het dat men zijn vertrouwen verloren had in het menselijk kennen en kunnen. Vertrouwen sloeg om in wantrouwen en cynisme. De beweging die op gang kwam, ging meer waarde hechten aan het gevoel. Niet het hoofd maar het hart is bepalend. Als ik ergens een goed gevoel bij heb, dan is het goed. Dat is het postmodernisme.

Dit had ook weer directe invloed op de visie op de Heilige Schrift. Tegenover de Schriftkritiek van de vorige eeuwen ging men stellen dat er geen universele norm is aan de hand waarvan men kan toetsen wat wel en niet waar is. De Bijbel is niet een eenduidig boek met één boodschap, maar een boek met uiteenlopende theologische inzichten. Het gaat er niet om erachter te komen welke visie nu waar is. Dat is niet eens relevant. Ieder moet voor zichzelf bepalen wat hem of haar het meest aanspreekt. De betekenis ligt niet vast in de tekst, maar wordt mede vormgegeven door de wijze waarop lezers deze ontvangen. We noemen dit de nieuwe hermeneutiek. In deze visie biedt de Bijbel geen houvast meer voor ons geloof en leven. Er valt

niets meer te reguleren, funderen en te bevestigen. Er is geen Big Ben die de tijd aangeeft. Ik bepaal zelf hoe laat het is! Maar dan zinken we weg in een moeras, waaruit we ons aan onze eigen haren omhoog moeten trekken.

Hoe weet ik het? Het getuigenis van de kerk

Iemand kan nu vragen: Maar hoe kan ik zeker weten dat de Bijbel het onfeilbare Woord van God is? Dit is een serieuze vraag, en onze belijdenis gaat hier ook op in. Wij geloven – zegt zij – het Woord van God met inbegrip van alles wat zij zegt, niet zozeer omdat de kerk het zegt, maar vooral omdat de Heilige Geest ons getuigenis geeft in onze harten dat zij van God zijn.

We moeten deze woorden lezen tegen de achtergrond van de strijd die gevoerd werd met de Roomse Kerk. Deze leert namelijk dat wij moeten geloven op gezag van de kerk. En de kerk, dat zijn de pausen, de concilies, de kardinalen en bisschoppen, enz. De kerk kan niet dwalen, omdat aan Petrus en zijn opvolgers de Heilige Geest geschonken is. Het is een gesloten cirkel. Maar is dat zo? Als het zo zou zijn, dan hangt mijn geloof af van mensen. En mensen kunnen dwalen; kerkelijke vergaderingen ook.

Voordat we nu de conclusie trekken dat mensen en kerkelijke vergaderingen er niet toe doen, moeten we goed lezen dat er staat: niet zozeer. De kerk heeft dus wel iets te zeggen. Zo ging het toch? Als kind werden we vanuit de Bijbel onderwezen, thuis, op school, in de kerk. We namen het voetstoots aan, simpel omdat onze ouders en opvoeders het zeiden. Voor de meesten van ons zal het zo gegaan zijn. Daar is niets mis mee. Wij zijn niet de eersten die geloven. We staan op de schouders van ons voorgeslacht.

Van Augustinus is de uitspraak dat hij het evangelie niet zou geloven wanneer het gezag van de kerk hem er niet toe bewogen had. Die uitspraak kun je verkeerd uitleggen, alsof hij enkel geloofde op gezag van de kerk. Zo is het niet. Augustinus kwam tot geloof bij het lezen van de Heilige Schrift. Maar de kerk, en vooral zijn godvrezende moeder Monica, hebben daarin een grote rol gespeeld.

Het getuigenis van de Heilige Geest

Het getuigenis van de kerk kan echter niet doorslaggevend zijn. Wat wel bepalend is, is het getuigenis van de Heilige Geest. Daarmee wordt niet bedoeld dat de Heilige Geest diep in onze harten fluistert dat de Bijbel van God afkomstig is. Het is geen stemmetje naast of los van de Bijbel. De Heilige Geest zorgt ervoor dat wat op papier staat, de Schriften, ons hart binnenkomt en ons tot geloof brengt in de Heere Jezus Christus. De Geest getuigt en overtuigt door het Woord. Wie met de Schrift in aanraking komt, komt binnen het krachtveld van de Heilige Geest. Daarom is het van het grootste belang dat we het Woord van God biddend onderzoeken en onder de prediking komen. In de kerk komen we in de werkplaats van de Heilige Geest.

Het getuigenis van de Heilige Schrift

De belijdenis noemt ten slotte het getuigenis van de Schrift. De Schriften hebben het bewijs in zichzelf dat zij van God zijn. We noemen dat het zelfgetuigenis van de Heilige Schrift. Ik hoef niet te bewijzen dat de Bijbel waar is. Het zou een bedenkelijke zaak zijn als ik met argumenten moest aantonen dat honing zoet is. Wie daaraan twijfelt, moet zelf maar proeven. Zo is het ook met de Heilige Schrift. Wij hoeven haar gelukkig niet te bewijzen. Tolle, lege! Neem en lees!

Het goddelijk karakter van de Schrift ontmoeten we in de eenvoud waarmee zij spreekt. Er is geen opsmuk, geen aandikken van gebeurtenissen, bijbelheiligen worden niet op schilden geheven en onaantastbaar gemaakt. Let ook op de eenheid van de Schrift. Is het niet heel opmerkelijk dat een boek dat over een periode van zo'n 15 eeuwen geschreven is, van het begin tot het einde een eenheid vertoont? We vinden één doorlopende boodschap van Wie God is in Christus. In het Oude Testament de belofte, in het Nieuwe Testament de vervulling. Het is een boodschap die begint bij de schepping in het paradijs en die uitloopt op de voleinding aan het einde van de tijden.

En let eens op de profetieën die al vervuld zijn. God beloofde aan Abraham het land Kanaän en veel eeuwen later is dat ook in vervulling gegaan. De profeten voorzagen de ballingschap, en het is gebeurd. Vooral moeten we letten op de voorzeggingen aangaande Christus. Zijn geboorte, Zijn lijden, sterven en opstanding, Zijn hemelvaart en zitten aan Gods rechterhand. Alles is vervuld. Zouden de profetieën over Zijn tweede komst dan niet vervuld worden? We mogen ernaar uitzien! De Schrift is betrouwbaar, omdat de Auteur ervan betrouwbaar is.

Blinden kunnen tasten dat de dingen die in de Schrift voorzegd zijn, uitkomen. Redelijke argumenten alleen zullen een scepticus niet tot geloof brengen. Daar is het werk van de Heilige Geest voor nodig. Maar voor wie gelooft, mogen deze argumenten een bevestiging zijn. Laten we door de genade van God vasthouden aan het Woord van het leven, Fil 2:16.

Gespreksvragen

1. Herkent u het dat de satan de gelovigen aanvecht op de Bijbel als Gods Woord? Op welk punt wordt u weleens aangevochten?
2. Zijn er bepaalde Bijbelboeken of Bijbelgedeelten waar u moeite mee hebt? Hoe gaat u daar mee om?
3. Heeft letterlijk alles in de Bijbel goddelijk gezag? Hoe zit het met de woorden van de satan (Gen. 3:4,5), van het sanhedrin (o.a. Matt. 28:13) en veel andere uitspraken die van goddeloze mensen komen?
4. De moslims beweren van de koran eveneens dat die van God (Allah) afkomstig is. Staat de zaak hiermee niet 1-1?
5. Kan het gebeuren dat de wetenschap misschien ooit de Schrift zal weerleggen?
6. Kunt u aangeven wat het getuigenis van de Heilige Geest voor u betekent?
7. Is het belangrijk dat wij aan persoonlijke Bijbelstudie doen? Hoe doet u het als u alleen bent?

Mannenbondsdag: 'De tijd gewogen en geduid'

Op zaterdag vond in kerkgebouw De Tabernakel te Ede de jaarlijkse bondsdag van de Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen plaats. Ongeveer zeventig bezoekers waren aanwezig. Tijdens deze dag nam A. Kok afscheid als bestuurslid; hij diende dertig jaar in het bestuur, waarvan vijftien jaar als secretaris.

Hoofdspreker was ds. B. de Graaf, emeritus predikant uit Nunspeet. Hij sprak over het thema "De tijd gewogen en geduid". In zijn lezing typeerde hij onze tijd als haastig en oppervlakkig, maar ook als chaotisch en dreigend. Hij wees daarbij op ontwikkelingen in de wereld, de politieke situatie in ons land, zorgen rond kunstmatige intelligentie, het klimaat, maatschappelijke onrust en de toenemende somberheid onder jongeren. Volgens ds. De Graaf is er een duidelijke strijd gaande tussen goed en kwaad, tussen God en satan.

Tegelijk benadrukte hij dat deze tijd niet uniek is. Door de geschiedenis heen heeft Gods volk vaker moeilijke en onzekere tijden gekend. Hij wees op de ballingschap van Israël, waarin het vasthouden aan Gods inzettingen centraal stond. Ook noemde hij de tijd van de verlichting en de negentiende eeuw, waarin het Evangelie aangepast dreigde te worden aan de geest van de tijd. Juist toen bleef de gemeente bestaan door vast te houden aan Gods Woord en de onderlinge samenkomsten.

Daarnaast verwees ds. De Graaf naar het jaar 410, toen Rome werd veroverd. In die onzekere tijd schreef Augustinus De Civitate Dei, waarin hij duidelijk maakte dat aardse machten niet samenvallen met Gods Koninkrijk. De predikant citeerde Augustinus met de woorden dat niet de tijden ons vormen, maar dat de tijden zijn zoals de mensen zijn.

In de bespreking na afloop kwam de zorg om jongeren aan de orde. Veel jongeren ervaren deze tijd als angstig en zoeken geborgenheid. Dat onderstreept volgens ds. De Graaf de roeping om de boodschap van het Evangelie helder en vrijmoedig uit te dragen. Welvaart vormt daarbij soms een grotere bedreiging voor het geloof dan vervolging.

Prof. dr. G.C. den Hertog (emeritus hoogleraar TUA) benadrukte dat christenen niet moeten meegaan in polarisatie en moddergooien. De wereld wacht op de boodschap van genade, die met wijsheid en liefde gebracht moet worden.

De dag werd geopend door ds. C.J. Droger, voorzitter van de mannenbond, met een meditatie over 1 Petrus 5:7. Hij wees erop dat alle zorgen bij de Heere gebracht mogen worden. Die zorg draagt voor Zijn kinderen. Tijdens de bondsdag werd tevens meegedeeld dat De Saamwerker voortaan digitaal zal verschijnen en niet langer in papieren vorm, vanwege de kosten.

Nieuws uit Nunspeet

Wanneer u dit leest is het al 2026. Aan het begin van een nieuw jaar staan we stil bij een oud verhaal. Het volk Israël is aangekomen in de woestijn van Zin. Geen water, geen uitweg zichtbaar. Dorheid aan de buitenkant roept dorheid vanbinnen wakker. De klacht stijgt op: Waarom? Het is een vraag die ook wij kennen, wanneer het leven anders loopt dan gehoopt.

De HEERE wijst Mozes een andere weg dan verwacht. Niet slaan, maar spreken. Niet kracht tonen, maar vertrouwen. Eén woord zou genoeg zijn geweest. Maar Mozes, moe geworden onder de last van het volk, slaat op de rots. Het water stroomt, genade breekt door — en toch blijft er iets schrij-nen. Want waar God om geloof vraagt, neemt de mens het heft in eigen hand.

Dit verhaal houdt ons een spiegel voor aan het begin van het jaar. Hoe gemakkelijk reageren wij vanuit ongeduld, teleurstelling of angst. Hoe snel willen wij oplossingen afdwingen, terwijl God ons uitnodigt tot luisteren en spreken in afhankelijkheid. Ongeloof is niet altijd luid; soms is het stil, vermomd als activiteit en daadkracht.

De rots blijft staan. God blijft geven. Maar de vraag klinkt zacht en indringend: durven wij Hem te vertrouwen op Zijn woord? Dit nieuwe jaar ligt open voor ons, als een woestijn die nog betreden moet worden. Niet alles is te overzien, niet alles te begrijpen. Maar wie leert spreken waar hij eerder sloeg, zal ontdekken dat Gods trouw ook dit jaar niet opdroogt.

P. van der Lede

Een hartelijke groet, namens het bestuur
P. van der Lede (secretaris)

Nog even extra aandacht voor:

- De vernieuwde website:
www.mannenbond-cgk.nl
- Uiterste inleverdatum kopij voor
De Saamwerker nummer 1-2026:
zaterdag 28 februari 2026.
- Bondsdag 7 november 2026 te Ede

Voor alle data geldt D.V.

De tijd gewogen en geduid

Mannenbondsdag 1 nov.2025 Ede

Lezen: Efeze 6:12/2 Tim.3:1-5;
14-17/2 Tim.4:1-5

‘De tijd gewogen en geduid’. Dat is het thema dat het bestuur voor deze dag heeft geformuleerd. De lezing bevat drie onderdelen.

In de *eerste* plaats willen we samen bezien in wat voor tijd we op dit moment leven. Wat speelt er allemaal op maatschappelijk, politiek, kerkelijk en persoonlijk terrein? Waarin is dat zo anders dan we voorheen gewend zijn?

In de *tweede* plaats willen we onze tijd in het licht van de Bijbel duiden. Zegt het ons iets over de ‘eindtijd en de wederkomst van Christus?’ Zijn we daar heel dichtbij? Of is het in licht van de Bijbel om met Petrus te spreken “niet iets vreemds wat ons nu overkomt”? (1 Petr.4:12)

In de *derde* plaats: Hoe verhouden wij ons tot deze bijzondere tijd, als kerk, maar ook als individuele gelovige. Wat is de weg die we nu moeten gaan of is er geen weg meer?

We willen dat doen tegen de achtergrond van 2 Timotheüs 3. En bij dit alles houden we ook de boodschap van Efeze 6:12 in gedachten. We moeten verder kijken dan wat mensen bedenken en doen. Onzichtbaar voor ons, is er een geestelijke strijd gaande. (Dan.10:11-13)

De tijd gewogen en geduid

1. Een moeilijke tijd
2. In het licht van de Bijbel toch geen vreemde tijd
3. Een tijd waarin we moeten blijven bij wat ons geleerd is.

ds. B. de Graaf

I. EEN MOEILIJKE TIJD

Paulus schrijft aan Timotheüs dat in de laatste dagen ‘zware tijden’ ontstaan zullen. In de volgende verzen tekent hij dan een situatie, die voor ons heel herkenbaar is. “Want de mensen zullen zijn liefhebbers van zichzelf, begerig naar geld...Zonder natuurlijke liefde...Meer liefhebbers van genot dan van God”.

Voor wie echt de Heere vrezen is dat zwaar, moeilijk. Zij voelen zich steeds meer vreemdeling in de maatschappij.

Nee, wij worden nog niet vervolgd, maar wij voelen in deze tijd een geweldige verandering van allerlei dingen. Dat heeft invloed op alle terreinen van ons leven. Ook op het geloof. Ik wil die moeilijke tijd onderverdelen in drie typering.

1.1. haastig en oppervlakkig

Er is geen tijd geweest, waarin het leven zo haastig was. We hebben al decennialang een 5-daagse werkweek. Toch zijn we drukker dan ooit. Nu wordt er gepleit voor een 4-daagse werkweek, maar het helpt niet. We komen steeds meer tijd tekort.

De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) heeft onlangs een rapport hierover gepubliceerd. Ze schrijft: “De druk die de samenleving ons oplegt, neemt inmiddels zorgelijke vormen aan. We moeten goede diploma’s halen, interessante carrières opbouwen, uitgebreide sociale contacten onderhouden, een goede

gezondheid nastreven en voor onze dierbaren zorgen”. Dat eist zijn tol. De raad spreek van een ‘hypernerveuze samenleving’.

Het leven wordt gezien als een éénmalige kans om van alles te genieten. Je moet eruit halen wat er in zit. Je moet het leven uitknijpen als een citroen, tot de laatste druppel toe.

Van deze samenleving maken wij als kerkleden deel uit. Het gaat onze gezinnen niet voorbij. Kinderen moeten tijd vrijmaken voor catechisatie, naast sport, hobby, bijbaantje. Vaders en moeders zijn druk met hun werk en andere verplichtingen. Er is moeilijk tijd te vinden om ambtsdrager te zijn of een vereniging trouw te bezoeken.

Hier en daar staat de zondag zelfs gedeeltelijk onder druk. Het afschaffen van de tweede dienst heeft voor een deel ook hiermee te maken. Terwijl voorheen de zondag een dag was waar we gezamenlijk naar toe leefden, het hoogtepunt van de week, is het nu een van de dagen waarop ook andere dingen onze aandacht vragen.

Deze haast brengt ook oppervlakkigheid mee. Er is weinig tijd meer om te lezen. Weinig tijd om een onderwerp diepgaand te bestuderen. We zijn vandaag breed georiënteerd, weten overal iets van, maar de diepgang ontbreekt. In het kerkelijke leven kom ik ambtsdragers tegen die goed opgeleid zijn, maar die graag veel meer geestelijke bagage zouden willen hebben. De Mannenvereniging en de vormingscursus zijn in dat verband belangrijk.

1.2. chaotisch

Met deze haastigheid en oppervlakkigheid hangt samen dat het ook een chaotische tijd is.

In de maatschappij. Allerlei vertrouwde patronen, die we in de tijd van de verzuiling zagen, zijn weg. Vooral met de opkomst van het populisme in eigen land. Partijen komen uit het niets op en verdwijnen soms weer even snel. (NSC) Ze wortelen niet meer in een duidelijke levensbeschouwing. Vandaar de vele ‘zwevende’ kiezers. Bepaalde waarden rondom het leven en rondom het huwelijk, worden door nieuwe wetgeving afgebroken. Het is een tijd, waarin – zoals Psalm 11:3 zegt – de fundamenten worden omgestoten. Zeker nu D’66 de grootste partij is geworden.

In het kerkelijke leven. Er komen zaken ter discussie, die onder ons altijd vast en zeker waren. Door een nieuwe hermeneutische benadering van de Bijbel, worden plotseling allerlei zaken anders beoordeeld. Wat is waarheid en wat is geen waarheid?

Daarbij komt dat het aantal kerkleden af. Er zijn gemeenten die in een periode van 50 jaar gehalveerd zijn of zijn opgeheven. Ook dat geeft een chaotisch gevoel. Waar moet ik heen, als mijn gemeente wordt opgeheven?

1.3. dreigende tijd

Iedere dag worden we overspoeld met berichten over dreigende oorlog, over nieuwe wapensystemen. Het lijkt wel of men het nergens meer over eens kan worden. De dreiging van AI. Ongetwijfeld zullen er goede toepassingen zijn, maar zijn er ook verkeerde toepassingen die we nu nog niet zien.

Ook alle deprimerende berichten over het klimaat kunnen een gevoel van dreiging geven. O ja, wij weten dat de Heere straks alle dingen nieuw maakt. Maar die berichten maken ons somber en ook onze kinderen en kleinkinderen.

De dreiging zien we ook dichtbij. Demonstraties die uit de hand lopen. Gezag lijkt er niet meer te zijn. Politici die het niet eens kunnen worden. Er zijn zorgen over de leefbaarheid van ons land. Jongeren kunnen geen huis krijgen. Ouderen vrezen dat er straks geen plek meer is in een verzorgingshuis.

Chaos en dreiging alom. Bij dit alles moeten we bedenken wat we lezen in Efeze 6. Een van de namen van de duivel is: ‘diabolos’: ‘uiteenwerper’. Terwijl God staat voor harmonie, vrede, shalom, staat satan voor chaos, tegenstellingen, onoverzichtelijkheid. En hij zal steeds meer chaos geven, naarmate het einde dichterbij komt.

II. DIE TIJD IS TOCH NIET VREEMD

Het zal dus een moeilijke tijd zijn in het laatste der dagen. Dat is – goed beschouwd – de tijd tussen hemelvaart en de wederkomst. Wij leven nu al een hele tijd in het laatste der dagen. Betekenen deze ontwikkelingen dat het einde zeer nabij is? Dat weten we niet. De eeuwen door zijn er steeds chaotische tijden geweest. Aardbevingen, rampen, hongersnoden, oorlogen.

Wel is het zo dat het intensiever wordt. Vergelijk het met de golven in de zee. Naarmate ze dichterbij het strand komen en het ondieper wordt, gaan golven de branding vormen. Een teken dat het einde vlakbij is.

Petrus schrijft aan de gelovigen in zijn tijd 1 Petr.4:12,13 “Geliefden, houdt u niet vreemd over de verdrukking onder u, die u geschiedt tot verzoeking, alsof u iets vreemds overkomt. Maar gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden van Christus, alzo verblijdt u; opdat gij ook

in de openbaring van Zijn heerlijkheid u mag verblijden en verheugen”. Kort gezegd: allerlei veranderingen en verzoeken die we te verduren krijgen, zijn niet vreemd. We volgen immers een lijdende Heere Jezus. Hij is door de stormen gegaan, wij gaan er ook doorheen. Wij delen nu in Zijn lijden, straks in Zijn heerlijkheid.

Misschien is de periode van vrijheid, die wij in ons land al zo lang beleven, eerder iets vreemds. Het volk van God gaat vaak door de stormen heen. Via de Ondergrondse Kerk, Open Doors en Vervolg Christendom lezen we geregeld, hoe het leven van christenen vandaag in chaos wordt gestort. Dat veel zekerheden wegvallen. Laten we bedenken dat het volk van God in de loop van de geschiedenis wel vaker door een chaotische tijd is gegaan.

- In het OT lezen we dat het volk Israël werd weggevoerd naar Babel. De tempel, het centrum van het godsdienstige leven, was verwoest. De chaos was compleet.
- In de tijd dat de Heere Jezus geboren werd was het ook een chaos. Herodes zat op de troon en de godsdienst was er wel en bloeide uiterlijk, maar was door en door verwereldlijkt. Er was nog een kleine groep die ‘de vertroosting van Israël verwachtte’.
- In de tijd van Timotheüs verkeerde de kerk in een ontworpen, normloze maatschappij. De mensen zijn meer liefhebbers van het genot, dan van God. Sommige christenen hebben een gedaante van godzaligheid, maar ze hebben de wereld lief. Er zijn mensen die de waarheid tegenstaan en ketterijen verkondigen.

In dat licht bezien moeten we de ontwikkelingen van deze tijd ook weer relativeren.

III. DIE TIJD VRAAGT OM BEZINNING

Vraagt dat niet een andere manier van kerk-zijn. Moet de prediking dan niet veranderen? Moeten we als kerk dan niet opener zijn naar de wereld toe. We moeten toch inspelen op de tijd waarin we leven?

Dat is waar. Maar hoe? Wat zegt Pls tegen Timotheüs? "Blijf bij wat u geleerd is". Hij zegt niet: Bezin je op een andere strategie van de kerk, nu de tijden zo veranderen. Zorg dat je als kerk beter in lijn bent met de maatschappij. Nee, gewoon doorgaan met je kerntaken.

Met evangelie prediking. Tijdig en ontijdig. Blijf gewoon de boodschap van de Heere Jezus verkondigen. Liefdevol, maar beslist. Hoe de tijden ook zijn.

Ik neem u mee naar drie leerzame momenten in de geschiedenis, waarin Gods volk deze weg is gegaan.

a) Toen **Israël gedeporteerd** werd naar een heidens land, was de chaos onvoorstelbaar. Er waren mensen die zich al spoedig thuis voelden in Babel. Anderen wilden dat niet, maar wat moesten ze?

Geen tempel meer, geen offers meer. Toen kwam het verschijnsel van de synagoge op. De tempel was weg, maar het Woord bleef. Iedere sabbat kwam men samen om dat Woord te horen. Drie dingen waren voor hen onopgeefbaar: de besnijdenis, de sabbat en de Thora. Ze hielden daar stug aan vast en zo bleef het orthodoxe Jodendom bestaan.

In de 19^e eeuw kwam in Europa een stroming in het Jodendom op, die zich reform- of liberale joden noemden. Men wilde het historische jodendom met het

moderne leven in overeenstemming brengen, zodat strikte naleving van traditioneel godsdienstige wetten en rituelen niet langer een vereiste was. Daardoor zijn velen van het Jodendom losgeraakt en hebben uiteindelijk de synagoge verlaten.

b) Ik denk ook aan de tijd van de **Verlichting** in Europa en ook in ons land. Men wilde toen de kerk en het evangelie in overeenstemming brengen met het moderne leven en de stand van de wetenschap. Wat er overbleef van de verkondiging was vaag: God, deugd en onsterfelijkheid. Velen hebben toen de kerk verlaten. Er kwam echter een andere beweging op. Vanuit het gewone volk. Algra heeft dat beschreven als *Het wonder van de 19^e eeuw*. Zo bleef de gemeente bestaan, vasthoudend aan het onfeilbare Woord van God, vasthoudend aan de samenkomsten van de gemeente.

c) Tenslotte neem ik u mee naar **Rome in het jaar 410**. Een ongekende chaos voor Rome zelf en ook voor de kerk. Een geestelijke aardbeving. Wat niemand voor mogelijk hield, gebeurde: Koning Alarik van de Goten nam in 410 de stad in en verwoestte die.

Nu moet u weten dat toen al een tijdlang het christendom de beschermde staatsgodsdienst was. De antichrist leek voor goed overwonnen te zijn. De kerkgeschiedenis van Eusebius laat Rome, waar de christenen vrij leven, zo ongeveer samenvallen met het feit dat God alle dingen nieuw maakt en Zijn Koninkrijk gekomen is. En wat niemand had gedacht, gebeurde: Rome valt. De heidenen geven de christenen de schuld: dat komt ervan dat de oude goden niet meer gediend worden.

De christenen waren in verbijstering. Hoe kan dat gebeuren? Waar is God? Het vrederijk was toch gekomen?

Noord-Afrika, waar Augustinus in Hippo bisschop was, voelde letterlijk de chaos: een aanzwellende stroom vluchtelingen uit Rome kwam over de Middellandse Zee heen en zocht daar een goed heenkomen. In die verbijsterende tijd gaat Augustinus zijn beroemde boek schrijven: *De Civitate Dei*, de stad van God. Hij laat zien dat Rome niet het koninkrijk van God op aarde was. Het was nog niet het einde van de geschiedenis.

Vanaf de zondeval zijn er twee machten tegengestelde machten aan het werk, die elkaar bestrijden. Het begint al bij Kain en Abel. Die twee machten duidt hij aan als twee steden: Babel, de stad van de mens, en Jeruzalem, de stad van God. In dit aardse leven zijn de burgers van Babel en Jeruzalem nog steeds vermengd. Pas bij Christus' wederkomst, zal er een scheiding zijn. Dan gaat Babel definitief ten onder en zal Jeruzalem, de stad van God, overblijven.

Nu leven we nog midden in die strijd. Babel heeft onder de toelating van God nog veel macht. De strijd is nog niet voorbij. Daarom moeten we zorgen dat we burgers van de stad van God zijn. Er is enige overeenkomst tussen onze tijd en de situatie in Rome onder Constantijn. Wij hebben ook een lange periode van rust gekend, waarin de kerk in onze landen veel invloed had en niet vervolgd werd. Het christendom heeft onze maatschappij en de wetgeving doortrokken. In andere landen, waar men niet zo'n periode heeft gekend, kijkt men anders tegen de woelige tijden aan. Babel kan nog veel kwaad stichten. En

ook in West-Europa, waar eeuwenlang het christendom dominant is geweest, kunnen voor de gelovigen tijden aanbreken die ze zich nooit hadden voorgesteld.

Hoe moeten we ons dan opstellen? Zeker, we mogen proberen de christelijke fundamente van onze samenleving te verdedigen. Proberen om kerk te zijn en te blijven in de samenleving. We hebben immers een woord voor de wereld. Minstens zo belangrijk zal onze persoonlijke beleving van het geloof zijn. Dat wij een lichtend licht en een zoutend zout zijn en blijven, tot aan de wederkomst.

Augustinus zegt dat deze chaotische dingen soms moeten gebeuren, opdat we deze wereld niet liefhebben, maar vreemdelingen blijven. Ons leven op aarde is als een herberg, waar we even verblijven, maar niet thuis mogen raken. Deze elementen komen naar voren in een bekende preek van Augustinus (sermo 80), gehouden rond dat beruchte jaar 410. Ik wil besluiten met een citaat uit die preek.

"En daarom zeg ik, broeders en zusters: bid zoveel u kunt. Er is een overvloed aan slechte dingen en dat heeft God zelf toegelaten. Was er maar geen overvloed aan slechte mensen, dan zou er ook geen overvloed zijn aan slechte dingen. Het zijn moeilijke tijden!"

Dat zeggen de mensen tenminste. Laten wij liever goed leven, dan worden de tijden vanzelf goed. Wij zijn de tijden. Zoals wij zijn, zijn de tijden.

Maar wat doen we eraan? Zijn wij niet in staat om een grotere groep mensen tot een goed leven te bekeren? Jawel! Laat de weinige mensen die luisteren, goed leven. Laten de weinige mensen die goed leven, de velen die slecht leven, verdragen.

Het zijn de graankorrels, de liggen op de dorsvloer. Ze kunnen het kaf op de dorsvloer dan wel bij zich hebben, in de schuur zal dat niet meer het geval zijn. Wat ze niet willen, moeten ze verdragen, om wat ze wel willen, te bereiken.

Waarom teleurgesteld zijn, waarom mopperen op God? Er is een overvloed aan slechte dingen in de wereld, om te voorkomen dat we de wereld beminnen. Het zijn niet de eersten de besten, het zijn eerbiedwaardige gelovigen die de wereld hebben versmaad, toen ze nog verleidelijk en mooi was.

Wij spelen het niet eens klaar om de wereld te versmaden, nu ze verachtelijk en lelijk is. De wereld is slecht, ja zeker, slecht. Maar we beminnen haar alsof ze goed is.

Wat is er dan zo slecht aan de wereld? Want de hemel, de aarde en het water zijn niet slecht, en alles wat daarin is, vissen, vogels en bomen, ook niet. Nee, het zijn de slechte mensen die de wereld slecht maken.

Maar omdat we die slechte mensen zolang we leven, nu eenmaal niet kunnen ontlopen, moeten we een diepe verzuchting slaken naar God onze Heere en het slechte verdragen om het goede te bereiken.

Laten we het ons gezinshoofd niet aanrekenen, want Hij is goed voor ons, en niet wij voor Hem. Hij weet hoe Hij Zijn schepping moet besturen. Doe wat Hij beveelt en hoop op wat Hij belooft”.

BOND VAN CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE MANNENVERENIGINGEN IN NEDERLAND

Secretaris: A. Kok
Regentesselaan 66
3905 GX Veenendaal
Tel. 0318-529646
e-mail: akok@kliksafe.nl

Aan Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander,
Paleis Noordeinde,
Postbus 30412,
2500 GK 's Gravenhage.

Veenendaal/Ede, 1 november 2025.

Majesteit,

De Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen houdt vandaag in de kerk 'De Tabernakel' te Ede zijn jaarlijkse Bondsdag. Het thema van deze Bondsdag is: "De tijd gewogen en geduid".

Tijdens deze Bondsdag willen wij, ook nu weer, onze hartelijke verbondenheid uitspreken met het Huis van Oranje. Allereerst willen wij u hartelijk feliciteren met uw koperen regeringsjubileum. Sinds 30 april 2013 bent u Koning 'bij de Gratie Gods'. Op u rust een grote verantwoordelijkheid om als een verbinder leiding te geven aan ons land in een onrustige, spannende tijd. De verkiezingen voor de Tweede Kamer zijn gehouden. Ook in ons land is er sprake van een ongekende politieke en maatschappelijke onrust en polarisatie. Zorgelijk zijn ook de internationale ontwikkelingen. Het is onze overtuiging dat alleen in een leven overeenkomstig het onfeilbare Woord van God, de Bijbel, Gods zegen is te verwachten.

Op 2 februari 2002 mochten u en uw echtgenote in de Nieuwe Kerk te Amsterdam als trouwtekst ontvangen Ruth 1 vers 16 B: "Uw volk is mijn volk en uw God is mijn God". Wie zal het volk kunnen regeren bij de gratie van God dan hij of zij, die net als Ruth, door Hem geregeerd wordt. Dat betekent volgens de koningswet uit Deuteronomium 17: horen naar Zijn Woord, buigen voor Zijn wet. Ons leven leggen in de handen van de Koning der Koningen, Jezus Christus. Majesteit, ook in deze tijden belijden en geloven we dat Hij regeert. Dat geeft verwachting en hoop!

U mag zich verzekerd weten van ons voortdurend gebed voor U. Dat is ook onze opdracht, want er staat in 1 Timotheüs 2 vers 2 dat we voorbede hebben te doen voor koningen en allen die hooggeplaatst zijn.

Van harte wensen wij U wijsheid en Gods zegen toe, voor U persoonlijk bij de uitoefening van uw ambt, Uw Huis, gezin en familie.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,
namens de Chr. Geref. Mannenbond,

ds. C.J. Droger
voorzitter.

A. Kok,
secretaris.

**BOND VAN CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE
MANNENVERENIGINGEN IN NEDERLAND**

Secretaris: A. Kok
Regentesselaan 66
3905 GX Veenendaal
Tel. 0318-529646
e-mail: akok@kliksafe.nl

Aan Zijne Excellentie Minister-president D. Schoof
p/a Ministerie van Algemene zaken
Postbus 20001
2500 EA 's Gravenhage.

Veenendaal/Ede, 1 november 2025.

Excellentie,

De Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen houdt vandaag in de kerk 'De Tabernakel' te Ede zijn jaarlijkse Bondsdag. Het thema van deze Bondsdag is: "De tijd gewogen en geduid".

Tijdens deze Bondsdag willen wij u, als voorzitter van de ministerraad, voor uw persoonlijk en ambtelijk leven Gods zegen toewensen. Onze tijd is een tijd vol crisissen. De verkiezingen zijn gehouden. Hoe zal de kabinetsformatie zich gaan ontwikkelen? Klimaatbeheersing, de stikstofproblematiek, de oorlog in Oekraïne en Israël en niet te vergeten de energiekwestie vragen om een oplossing. De in september uitgesproken Troonrede door onze Koning was er ook duidelijk in. Ons land verkeert in grote onrust. Tegenstellingen en onzekerheden nemen binnen ons volksleven toe. We horen en zien het iedere dag. Wat de toekomst zal brengen is voor ons mensen verborgen. De onbekende toekomst ligt in de handen van de levende God. Laten we het niet van mensen verwachten maar van Hem alleen.

Op dit moment rust op u de verantwoordelijke taak om midden in dit voortgaande proces ons Nederlandse volk leiding te geven. We zijn ons ervan bewust dat uw ambt niet eenvoudig is. Daar is wijsheid, inzicht en onderscheidingsvermogen voor nodig en veel gebed. We danken voor wat u voor ons land hebt mogen betekenen.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,
Namens de Chr. Geref. Mannenbond,

Ds. C.J. Droger, voorzitter

A. Kok, secretaris.

Jaarverslag 2024/2025 Chr. Geref. Mannenbond

In de wereld, in Nederland en ook binnen onze kerken is er veel aan de hand. Wat zijn er een zorgen binnen de kerken die ons lief zijn. Waarin de HEERE ons zegende en zegent door Zijn Woord. We weten niet hoe het zal gaan, maar laten we maar vast blijven geloven dat de kerk van de Heere is. Wat is het dan een wonder dat we in de afgelopen tijd als mannenverenigingen weer regelmatig konden samenkomen. Themadagen en districtsavonden mochten ook weer gehouden worden.

We zijn de HEERE dankbaar dat de bondsdag op zaterdag 2 november 2024 in Ede gehouden kon worden. Br. L. Snoek sprak over het onderwerp 'Verliezen is winnen'. De opkomst was verblijvend. Op D.V. zaterdag 1 november 2025 hopen we weer onze bondsdag te houden. Ds. B. de Graaf hoopt dan te spreken over het onderwerp: 'De tijd gewogen... en geduid'.

Ons blad *De Saamwerker* mocht regelmatig verschijnen. Het is altijd een hele inspanning om scribenten te vinden voor de schetsen. Maar tot nu toe is het toch altijd weer goed gekomen. U hebt in de achterliggende tijd vanuit het bestuur het verzoek gekregen om met het bestuur na te denken over de toekomst van *De Saamwerker*. De kosten voor het blad worden steeds hoger. Het bestuur heeft nagedacht over de vraag of we over moeten gaan naar een digitale versie. U als verenigingen hebben met ons meegedacht. De meeste verenigingen hebben gekozen voor een digitale versie. Een minderheid van de verenigingen wil

A. Kok

graag een papieren versie. Het bestuur hoopt tijdens de bestuursvergadering van D.V. 19 november 2025 een definitieve beslissing te nemen over de vraag hoe we alles praktisch zullen uitvoeren.

De website van de mannenbond proberen we zo veel mogelijk up-to-date te houden. Onze nieuwe secretaris hoopt ook de website te gaan beheren. Dat is een goede combinatie.

Er zijn meerdere verenigingen die te maken hebben met een dalend ledental. De beste reclame voor onze verenigingen is een persoonlijke benadering van broeders. We leggen het maar voor de HEERE neer. Momenteel zijn er 33 verenigingen aangesloten bij de mannenbond. Deze verenigingen tellen in totaal 424 leden. Een stijging vergeleken met vorig jaar.

Het bestuur van de mannenbond komt twee keer per jaar bij elkaar. We vergaderden altijd in Veenendaal. Het zal waarschijnlijk voortaan in Nunspeet zijn. De vergaderingen verlopen altijd in een goede en broederlijke sfeer. Onze voorzitter, ds. C.J. Droger, werd vorig jaar herkozen. Daar zijn we dankbaar voor.

Er zijn goede contacten met andere mannenbonden en onze vrouwenbond. We bezoeken elkaars bondsdagen. We beleggen nog steeds, samen met de Hervormd Gereformeerde Mannenbond, ieder jaar regionale Themadagen met een hervormde en een christelijk gereformeerde spreker.

Aan het einde van dit korte jaarverslag wens ik alle mannenverenigingen die bij onze bond zijn aangesloten de zegen van de HEERE voor het nieuwe seizoen toe. Verder wil ik u hartelijk danken voor het vertrouwen dat u mij in de achterliggende jaren hebt gegeven. Het waren fijne contacten. De HEERE gaf kracht om dit werk te mogen doen, maar alles heeft zijn bestemde tijd. Met vertrouwen draag ik vandaag mijn taken over aan br. P. van der Lede.

Broeders, weest allen Gode en Zijn genade bevolen.

A. Kok, secretaris

Boekbespreking

De kerkorde van de Keurpalts *geloofspraktijk van de Heidelbergse Catechismus*

In 1563 verscheen in het Keurvorstendom De Palts het boekje “Kirchenordnung”. Een boekje over de kerkorde van de Plats, waar de catechismus een onderdeel van vormt.

De opstellers van de Heidelbergse Catechismus, Ursinus en Olevianus hebben deze kerkorde opgesteld. Het boekje geeft richtlijnen voor het kerkelijke leven en bevat ook gebeden. Gaat de catechismus over de geloofsleer, in deze kerkorde gaat het vooral over de geloofspraktijk. Leer en leven!

Het is een bijzonder boekje, dat voortgekomen is vanuit de leer van de Reformatie. Een leer die ons lief is. Daarom is het boekje het waard om er kennis van te nemen.

Ds. A.A.W. Boon, emeritus-predikant binnen de Herv. Kerk (PKN) heeft het vertaald en uitgeverij heeft het uitgegeven.

Met deze boekbespreking sluit ik mijn medewerking aan De Saamwerker af.

A. Kok

Themadagen 2026

Thema: Gaan aan Gods hand

Deelthema 1:

Gods hand in het lijden

Deelthema 2:

Gelovig omgaan met het lijden

7 MAART 2026

Spreekers:

Ds. D. Breure (PKN Kockengen)

Ds. W.E. Klaver (CGK Meerkerk)

Locatie: Wilnis (Utrecht)

28 MAART 2026

Spreekers:

Ds. J. Lohuis (PKN Scherpenisse)

Ds. J.M.J. Kieviet (CGK Barendrecht)

Locatie: Tholen

18 APRIL 2026

Spreekers:

Ds. M.G.M. Mudde (PKN Oosterwolde)

Ds. H.H. Klomp (CGK Veenendaal)

Locatie: 't Harde

10 OKTOBER 2026

Spreekers:

Ds. J. Lohuis (PKN Scherpenisse)

Ds. J.M.J. Kieviet (CGK Barendrecht)

Locatie: Ridderkerk

10 OKTOBER 2026

Spreekers:

Ds. C.J. Rijsdijk (PKN Montfoort)

Ds. H.H. Klomp (CGK Veenendaal)

Locatie: Veenendaal

Daarom, mijn geliefde broeders, wees standvastig, onwankelbaar, altijd overvloedig in het werk van de Heere, in de wetenschap dat uw inspanning niet tevergeefs is in de Heere (1 Kor. 15:58)

Het bestuur en de leden van de mannenbond van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland hebben met ontroering kennis genomen van het overlijden van

br. Sander Johan Roos

in de leeftijd van 79 jaar

Vele jaren leefde hij van harte mee met het werk van de mannenbond. Van 1995 tot 2023 was hij penningmeester van het bestuur van de mannenbond en hield hij de financiële belangen van de bond nauwlettend bij. Wij hebben een bijzonder goede en betrokken penningmeester aan onze broeder gehad. Zijn inbreng tijdens onze bestuursvergaderingen was integer en ter zake. Wij namen node afscheid van hem en niet lang daarna openbaarde zich een ernstige ziekte in zijn leven. Wij mogen geloven dat de HEERE hem nu uit zijn lijden heeft verlost en dat hij de eeuwige heerlijkheid van God is ingegaan waarnaar hij zo intens verlangde.

Wij wensen zr. Roos, haar kinderen en (achter)kleinkinderen de liefdevolle nabijheid en ondersteuning van de HEERE toe voor de komende tijd.

Vlaardingen/Nunspeet, 13 januari 2026

Namens het bestuur van de mannenbond,

ds. C.J. Droger, voorzitter

P. van der Lede, secretaris

